

22. fejezet

Geofúzió, térszerkezet és geopolitika

Csizmadia Norbert

A közgazdaságtan kibővült, 21. századi eszközrendszerében kiemelt szerepet kap a geopolitika. E fejezet a földrajzi és gazdasági összefüggések segítségével értelmezi a globális gazdasági és geopolitikai folyamatokat és értelmezi azokat a globális hálózatban, megalkotva a 21. század új, globális geofúziós térképét. A földrajzon belül egy új módszertan, a „geofúzió” segítségével vizsgálja korszakunk geopolitikai térrendszerét, struktúráját, mozgatórugóit, erőközpontjait, eredményeit. A geofúzió a csomópontokban rendeződött hálózati világ értelmezésére irányul és az egymásra épülő térségi szinteken zajló földrajzi, társadalmi, gazdasági és politikai folyamatok kapcsolatát vizsgálja. A geofúzió mint szintézis a globális folyamatok térbeli folyamatait vizsgálja a hálózatok korában.

A jövőben a nemzetállamok szerepe ugyanolyan fontos lesz, mint a nemzetállamokon belül található globális városok szerepe. Többközpontú világban élünk, ahol a két legfontosabb geopolitikai szereplő, Kína és az Amerikai Egyesült Államok mellett fontos szerepe van a regionális központoknak és különösen az olyan kaputérsegeknek, mint Közép-Ázsia, a délkelet-ázsiai ASEAN-országok vagy térségünk: Kelet-Közép-Európa. Az 500 éves „atlanti korszakot”, egy új, eurázsiai korszak váltja fel.

22.1. Bevezetés

22.1.1. Megatrendek és víziók

A 2008-ban kezdődő pénzügyi és gazdasági világválság átrendezte világunkat. Amíg 1980–2010 között a globalizáció volt a meghatározó, addig a 2008-as gazdasági válság hatására új együttműködések, szereplők, gondolkodási formák, megoldások, új értékrendek alakultak ki. A globalizáció egy új korszakába lépett, a technológia és tudás korszakába, valamint egy hosszú távú fenntartható növekedésre építő eurázsiai korszakba (Cséfalvay, 2017; Csizmadia, 2019; Matolcsy, 2019).

A 21. század szakít a hagyományos földrajzi térképekkel, ezért újra kell rajzolni őket (Csizmadia, 2016). Új megközelítésre van szükségünk, egyre eredetibb megoldások váltak indokolttá. Új, asszociatív látásmódra, átfogó tudásra, egyedi ötletre és kreativitásra van szükség. Az újszerű tudás megteremtéséhez először meg kell ismernünk a minket körülvevő világot, a hálózati csomópontokat, az integrált ismereteket a lényeglátást segítő, kreativitást mobilizáló asszociatív térképek segítségével.

Az új technológiákon alapuló 24/7 órás globális gazdaságnak köszönhetően a tehetség a távolságokat áthidalva érvényesül. Azonban nemcsak az egyének – gazdasági és egyéb – mobilitása nőtt az internet, a modern tömegközlekedés és az új iparágak megjelenésével, hanem a nemzeteké, a közösségeké és az országoké is. Ahogyan ma egy kínai közgazdász, egy amerikai geográfus és egy magyar mérnök könnyedén közös vállalkozásba kezdhet, úgy kapcsolódhatnak össze a több ezer kilométer távolságban fekvő országok is közös érdekek, gazdasági, politikai együttműködések mentén. Mindeközben a klímaváltozás, illetve annak +2 °C-on belül tartása, az emberiség életfeltételeit fenyegető környezetpusztítás, az ezek következményeihez való alkalmazkodás, a növekvő gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek, a gazdasági válságok, a nemzetközi konfliktusok, a migráció együttesen soha nem látott kihívások elé állítják az emberiséget (Csizmadia, 2016).

A korábbi egypólusú világrend is többpólusúvá alakul, miközben a globális stratégiákat felváltják a regionális együttműködések (Bernek, 2018). Ebben az új korszakban a földrajz és a gazdaságföldrajz felemelkedéséről beszélünk, a geopolitikai folyamatokat a geoökonómiai folyamatok váltják fel, a területszerzés helyett a piacokért folyik a verseny (Luttwak, 1990). Hálózatok és a fúziók korában élünk. Ebben az összekapcsolt világban a komplex megközelítés válik a legfontosabbá (Castells, 2005). A világgazdaság pólusa ismét kelet felé tolódik, véget vetve egy 500 éves Atlanti korszaknak. Amíg a 19. század a Brit Birodalom korszaka, a 20. század Amerika korszaka volt (Khanna, 2019), a 21. század Eurázsia évszázada lesz. Európa és Ázsia összekapcsolódásával pedig Eurázsia jön létre, amelyen belül Kína vezető szerepet fog játszani.

A legfontosabb megatrendek a következő évtizedekre a következőképpen összegezhetők: az emberiség egyre erősebb lesz, ám egyúttal fokozatosan öregszik: a technológiák révén egyre több betegséget gyógyítanak sikerrel, de egyre többet költenek egészségügyre, gyógyszerekre, egészségturizmusra. Mindenki mindenkivel egyre szorosabb kapcsolatban áll majd a világon. Mindeközben erősödik a lokalizáció, törzsi érzések alakulnak ki az új városállamokban, a helyi érdekek kerülnek fölénybe a globálissal szemben. Megérjük a gépek „felemelkedését”, a genetika, a robotika, az internet és a nanotechnológia házasságából megszületik a GRIN-technológia. A 2010 és 2030 közötti 20 év pedig az élettudományok kora lesz, az élettudományokon belül a biotechnológia, az orvostudomány és a gyógyszeripar lesznek a legdinamikusabban fejlődő területek. A szingularitás egy olyan jövőbeni periódus, amely alatt a technológiai változás olyan gyors és mélyen ható lesz, hogy az emberi élet ennek következtében visszafordíthatatlanul átalakul. A szingularitás következményeként az emberi és a gépi intelligencia egybeolvad, a gépek képessé válnak az önálló fejlődésre, ugyanakkor bizonyos értelemben emberiek lesznek, megjelenik bennük az emberihez hasonló intelligencia (Kurzweil, 2006). A környezetszennyezés, a globális felmelegedés, a nyersanyagok és az energiahordozók hiánya egyre súlyosabb problémákat okoz: országok kerülnek víz alá, miközben az édesvízért

folyik majd a legnagyobb harc. A 2008-as pénzügyi válság után új értékrendek alakulnak ki, amelyekben a rövid távú profit maximalizálása másodlagos lesz a hosszú távú értékteremtés és értékőrzés mellett. Átalakulnak a felelősségi körök is, ezzel párhuzamosan új iparágak formálják át a piacokat (Watson, 2010).

Mindezek egy olyan új világrendet rajzolnak meg, amelyben az erő birtoklása legalább olyan fontos lesz, mint a profit, és mindehhez az állam fokozódó gazdasági szerepvállalása társul; a gazdasági hadviselés aláássa a gazdasági integrációt; a multilaterális rendszerek ahelyett, hogy globálissá válnának, inkább visszafejlődnek regionális szintre; az olajárak alacsonyok és ingadozóak lesznek, ezáltal a verseny nem az erőforrásokért, hanem a piacokért fog zajlani. A kereskedelmi és stratégiai célok egyre inkább összemosódnak az olyan ágazatok esetében, mint a technológia és a pénzügyi szektor. A geoökonómia korában az államok már nem a szabadpiacot próbálják előmozdítani, hanem ellenkezőleg, piaci eszközöket használnak ahhoz, hogy a saját erejüket növeljék, vagyis a gazdaság a nagyhatalmi politika egyik eszközeként jelenik meg

22.1.2. A földrajz felemelkedése és a geopolitika jelentősége a 21. században

Napjainkra a globalizációs folyamatok hatására az emberi társadalom és vele együtt a gazdaság működése gyökeresen átalakult. A globális gazdaság integrálódása és hálózatosodása évtizedről évtizedre gyorsuló ütemben megy végbe. A gazdasághoz kapcsolódó korlátok lebontása, a szabványok világszintű egységesítése és a fogyasztási szokások globális homogenizálódása következtében olyan globális gazdaság születik, amely egyre inkább szervesebb egészet alkot és egységként viselkedik. Ezt az egységesülést az is jól szemlélteti, hogy a nagy pénzintézetek Hongkongtól New Yorkig, Londontól Buenos Airesig a világ gazdaság minden globális központjában kirendeltséget tartanak fenn, és a tőke szabadon áramlik a világ különböző régiói között. Érthető tehát, hogy

a gazdaság és a társadalom szerveződésében a földrajzi tér szerepe is gyökeresen átalakult. A szállítási költségek csökkenése és a fizikai téren átívelő technológiák nyomán a távolságok lerövidülnek, ám egyúttal a tér be is „sűrűsödik” (Csizmadia et al., 2016).

A globalizáció főbb következményeit a gazdaság térbeliségét illetően az alábbiak szerint összegezhetjük: a főbb globalizációs folyamatok, az infokommunikáció elterjedése és a dereguláció térnyerése következtében napjainkban kettős térbeli folyamat figyelhető meg: a gazdasági tevékenységek földrajzi szétterjedésével párhuzamosan megerősödtek a lokális tendenciák is. Másképpen, a térbeli koncentráció gazdasági szerepe felértékelődött, miközben távoli üzleti partnerek között is megerősödhetnek a tartós kapcsolatok. A globális iparágak vállalatai a termékpiacokat, értékesítést tekintve országcsoportokban terveznek, míg az inputpiacokat és a termelést szervezve szubnacionális régiókban, általában városokban és vonzáskörzetükben gondolkoznak. A globálisan versenyző cégek felismerték, hogy versenyelőnyeik forrásai térben koncentrálnak, ezért helyben kell lépniük ezen előnyök megerősítésére (Krugman, 2009).

Ma, a technológia korában hajlamosak vagyunk elfelejteni a földrajzi tényezők jelentőségét, azonban bizonyos értelemben éppen ellentétes folyamatoknak lehetünk tanúi: a földrajzi tényezők egyre meghatározóbbakká válnak a nemzetközi kapcsolatokban és a politikai viták terén is.

Robert D. Kaplan (2018) szerint a világ, azon belül is a geopolitikai, külpolitika konfliktusok mozgatórugóinak megértéséhez is a földrajzhoz kell fordulnunk. Arra világít rá, miért helytelen hozzáállás az, ha a földrajzi tényezők emberi társadalmakra, a történelem menetére gyakorolt hatását idejétműltnek tekintjük, alábecsüljük és nem használjuk fel a konfliktusok megértéséhez és megoldásához. Szerinte a földrajzi tényezők hatalmáról megfedkezhetünk, de attól azok még nem szűnnek meg. Még a technológiai fejlődés sem képes erre, bár sokan úgy hitték. A technológiai fejlődés ugyanis nemhogy nem hozta el „a földrajz halálát”, hanem még fel is értékelte a területi szempontokat.

22.2. Új világrend hajnalán - hosszú távú fenntartható eurázsiai jövőkép

A 21. században egy új világrend hajnalán vagyunk, egy megváltozott, többközpontú világrendben, amely egyben lehetőségeket is tartogat. Megváltozott világunk gazdasági, társadalmi, természeti és környezeti egyensúlya, ezáltal a geopolitikai „világrend” is változóban van. Ebben a felgyorsult új világrendben a földrajz szerepe ismét felértékelődik:

- A 21. század nemzetközi viszonyai még összetettebbé és sokrétűbbé váltak, amelynek megértéséhez fontos szerepet kell, hogy játsszon a földrajz is.
- A 21. század geopolitikai folyamatainak megértéséhez újfajta térképekre és ábrázolási módokra, magyarázó infógrafikákra van szükség.
- A 21. század elején a geopolitikai folyamatok megértéséhez több tudományterület együttes összehangolása szükséges: mind a történelem, a közgazdaság, a fizika és a biológia, a földrajz, a szociológia, a kulturális antropológia, a mérnöktudományok (technológia és anyagtudományok) stb. Tehát egyfajta fúzió, azaz a különböző tudományterületek összehangolásával és kombinálásával jöhetnek létre azok a megállapítások, amelyek a hipotézisek alapját képezik.

Hálózatok és a fúziók korában élünk. Ebben az összekapcsolt világban a komplex megközelítés válik a legfontosabbá. A világgazdaság pólusa kelet felé tolódik (Quah, 2011), véget vetve egy 500 éves atlanti korszaknak, és amíg a 19. század a Brit Birodalom korszaka, a 20. század Amerika korszaka volt, a 21. század Eurázsia évszázada lehet. Európa és Ázsia összekapcsolódásával egy új Eurázsia jön létre, amelyen belül Kína vezető szerepet fog játszani. S ehhez kapcsolódva a kelet-közép-európai térség pedig az eurázsiai kontinens kaputárságává válhat.

A globalizáció korszaka után beköszöntött a technológia korszaka, és az egyik fő kérdés, hogy ebben a technológiavezérelt korszakban milyen

szerepe lesz a helyeknek. Ez a tudás és a fúziók földrajza, a „geofúzió” – a helyek fúziója – a hálózatok korában. A technológiai fejlődés újra felértékelheti a földrajz jelentőségét (Csizmadia, 2016).

Hálózatok kora és konnektivitás

A modern élet elképzelhetetlen hálózatok nélkül. Jelentőségük napjainkban még inkább felértékelődnek, ahogy az egyre fejlettebb hálózatok megjelennek és elterjednek. Amíg a természetben megtalálható hálózatok organikusan fejlődtek, és szinte észrevétlenül, önmaguktól működnek, az ember alkotta hálózatokat nekünk kell megterveznünk és működőképessé tennünk. Minél jobban megértjük a hálózatokat, annál inkább tudunk a céljainkat támogató, hatékony struktúrákat létrehozni. Hiszen a hálózatok olyan csomópontok halmazából állnak, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak egymáshoz. A csomópontok és a közöttük lévő kapcsolatok sokfélék lehetnek, tehát a hálózatok is rendkívül változatosak. A hálózatok kapcsán megismerhetjük azokat a mechanizmusokat, amelyek a körülöttünk lévő világ számos tulajdonságáért felelősek. Mindez rávilágít a hálózatokban található középpontok (vagy csomópontok) és kapcsolataik jelentőségére.

A hálózatok egyik legérdekesebb és legfontosabb jellemzője, hogy minden hálózatban találhatunk olyan kiemelt csomópontokat, amelyek sok kapcsolattal rendelkeznek. Ezek a csomópontok térben is kirajzolódnak, és a térképeinken is látszódnak. Példaként a légi közlekedés hálózatában vagy pedig a tudáshálózatokban, ahol az egyetemek együttműködéseinek mutatják meg a központi csomópontokat és mintázatokat.

1. ábra: A légi közlekedés, valamint a tudáshálózatok térképei

Forrás: Geofusion 2.0, Scimap

A földrajzi helyek mellett egyre fontosabb szerephez jutnak a térbeli áramlások is. Manuel Castells azt állítja, hogy a történetileg kialakult földrajzi szemlélet, azaz „a helyek a térben vagy a helyek tere” helyett a valós folyamatok az „áramlások a térben vagy az áramlások tere” szemléletét indokolják. A nemzetközi gazdaság globális változása ugyanakkor egyenlőtlen, azaz a földrajzi differenciáció sokkal meghatározóbb, mint valaha. Egy komplex térszerkezeti struktúra van kialakulóban, a globális gazdaság is sokkal inkább multipoláris rendszernek tekinthető.

A nemzetközi térhez kapcsolódó hálózatkutatás elsősorban a 21. század első évtizedeiben kapott a korábbiaknál nagyobb hangsúlyt. Zeev Maoz (2012) által kidolgozott preferenciális kapcsolódás elméletének a lényege, hogy a skálafüggetlenségre hajlamos kereskedelmi és szövetségi hálózatok növekedése Barabási Albert László fejlődési modelljét követi. A csomópontok fontossága pedig a sűrűségből következik (kohéziós közösségek vagy kohéziós földrajzi csomópontok).

Ahogy Parag Khanna (2016) fogalmaz, a versenyképes összekapcsoltság korszakunk legfontosabb geopolitikai mozgatórugója. A térmorfológiát vizsgálva az összekapcsoltság új világparadigmává vált, és az eddigi térképeink kibővíthetőek a távvezeték, az autópályák, a vasúti hálózatok, az internetkábelek, a repülőgép-útvonalak jelzéseivel, azaz a globális hálózati társadalom szimbólumaival. Khanna szerint a geopolitikai verseny természetének megváltozása kiegészül és átváltozik az ellátási rendszerek összekapcsolhatóságáért folytatott küzdelmekben.

Geofúzió - Konnektivitás, fúziók és hálózatok a térben

A földrajzi helyek hálózata és fúziója, azaz a „geofúzió” egyszerre jelenti a földrajz szintézisét, egyszerre hoz létre újat a földrajzban a gazdaságpolitika, a közgazdaságtan, a technológia, a design és vizualizáció egyidejűleg történő használatával. A geofúzió által született térképek a legkülönbébb területek összekapcsolásával alkotnak egy új látásmódot térképek segítségével, magyarázva ezzel a geopolitikai, geoökonómiai összefüggéseket. Megjelennek a konnektivitási tényezők, az infrastrukturális és tudáshálózatok, földrajzi csomópontokban, azaz HUB-okban a geopolitikai szerkezetekre épülve, globális csomópontokat, új típusú értelmezési módot határoznak meg.

A Geofúzió könyv
bemutatója

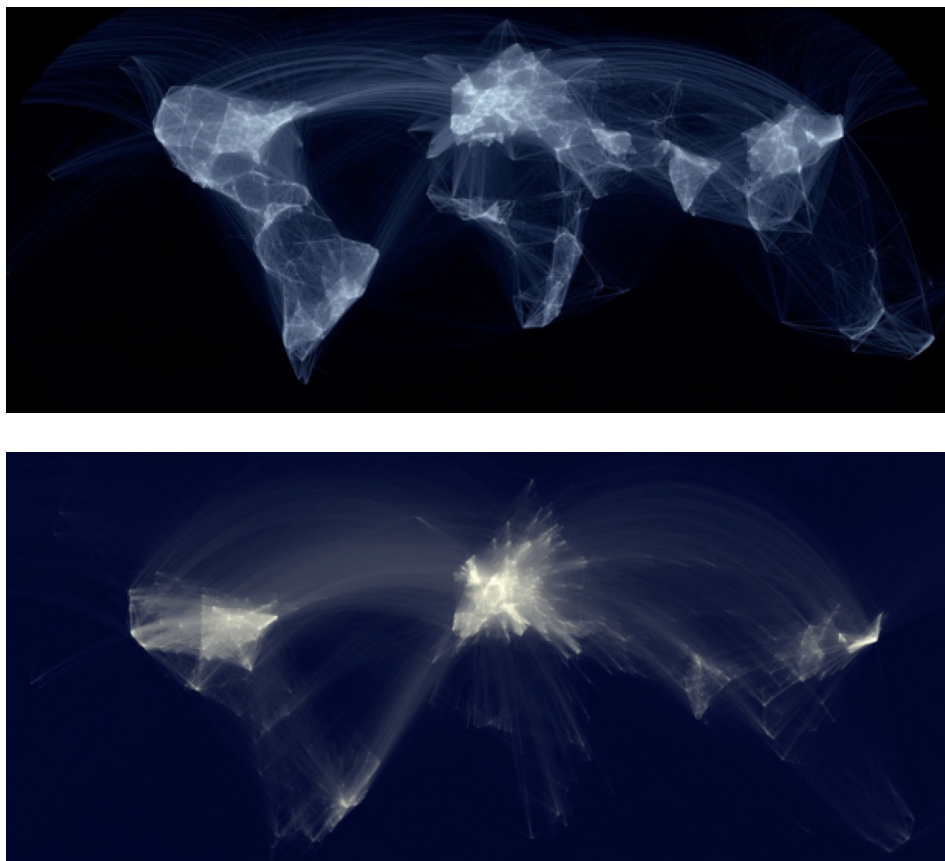
2. ábra: A 21. század geofúziós világtérképe - az összekapcsoltság és a földrajzi hálózatok alapján

Forrás: Geofusion 2.0, 2021.

A helyek fúziója, azaz „geofúzió” (Csizmadia, 2016) egyszerre jelenti a földrajz szintézisét, egyszerre hoz létre újat a földrajzban a gazdaságpolitika, közgazdaságtan, a technológia, a design és vizualizáció egyszerre történő használatával. A geofúziós térképek olyan új térképek, amelyek a legkülönbélebb területről alkotnak egy új látásmódot térképek segítségével, magyarázva ezzel a geopolitikai, geoökonómiai összefüggéseket. A geofúziós komplex térképi ábrázolási módoknál egyaránt megjelennek a konnektivitási tényezők, az infrastrukturális és tudáshálózatok, földrajzi csomópontokban, azaz HUB-okban a geopolitikai szerkezetekre épülve, globális csomópontokat, új típusú értelmezési módot határoznak meg (Csizmadia, 2019).

3. ábra: Tudományos együttműködések kapcsolati hálója 2005-2009 között, valamint 2010-2016 között

Forrás: Sciene-Metrix, Scimago Lab, Inc, Oliver H. Beauchesne; adatok: scopus - Elsevier

Fabó (2019) a „Metakonvergens Geofúziók százada” tanulmányában megfogalmazza, hogy az információtechnológia robbanásszerű fejlődése nagymértékben változtatja meg az emberi, a társadalmi, a földrajzi, a gazdasági, a politikai, a kulturális kapcsolattartást, hiszen jelentősen megkönnyíti a világról szerzett tudáshoz való hozzáférést, az adatok felhasználását, az ismeretek összehasonlítását, elemzését, újracsoportosítását, gyarapítását.

Az információtechnológia nagy távolságú földrészek, régiók, városok, közösségek között képes hidat verni, azonnali jelenlétet és cselekvési lehetőséget biztosítva minden szereplőnek. Arra hívja fel a figyelmet, hogy a tudományos és a geopolitikai erővonalak mentén kibontakozó geofúziók, csoportosulások létrejöttében meghatározóak a földrajzi helyekre jellemző adottságok. A tudományok interdiszciplináris jellegűvé válásának, az új tudományágak kialakulásának hátterében ugyanúgy megtalálhatók a fúziók, mint az összetett kapcsolathálók. Ezért a hálózatkutatás új tudománya is felértékelődik, hiszen úgy rajzolja ki a központokat, a kapcsolatokat, az elérhetőségeket, hogy az általánosabb érvényű megállapítások konkrét felismerésekhez, megoldásokhoz vezetnek (Fabó–Petroccia, 2018).

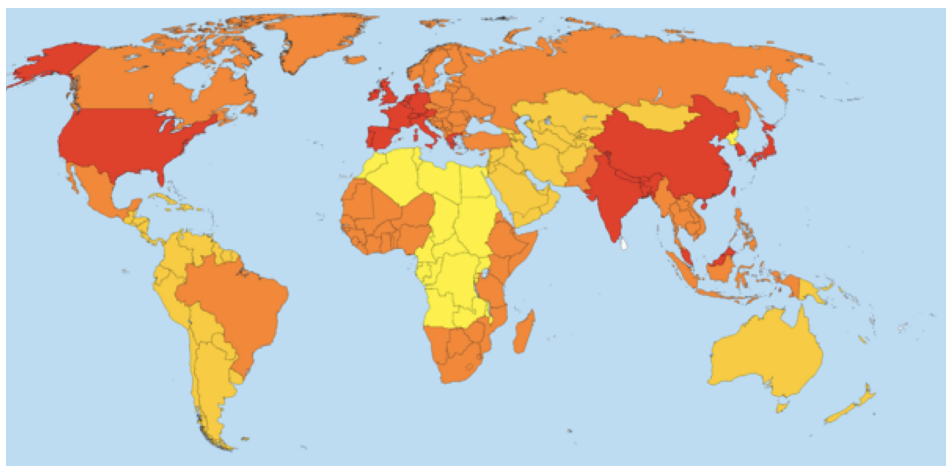
A fúziókat és a hálózatokat összetett kapcsolatrendszer tartja fenn, mely alapján komplexitásindex képezhető az egyes területek gazdasági fejlettségére vonatkozóan. Összességében a tudáson és technológiai innováción alapuló gazdasági fejlődés azokat a területeket, csomópontokat (globális városokat, HUB-okat, megarégiókat és földrajzi térségeket) helyezi előtérbe, amelyek magas színvonalú felsőoktatási és tudástranszfer-intézményekkel rendelkeznek, és emellett kedvező klimatikus körülményekkel bírnak (Fabó–Petroccia, 2018; Csizmadia, 2016).

Napjaink társadalmi különleges geopillanat részesei, amikor és ahol – azaz térben és időben – a tudás, az innováció, a kreativitás és a jól képzett munkaerő lett a legfontosabb érték. A változások irányának felismerésében és az azokhoz való alkalmazkodásban segít a geográfia. A gazdasági fejlődés motorjai, főként a tehetség, az innováció és a kreativitás nem egyenletesen oszlanak el a világban, hanem térben koncentrálódnak (Papp–Váry, 2018).

22.3. Geofúziós világtérkép - a 21. század geopolitikai térszerkezete

A földrajz felemelkedésével, újfajta geofúziós térképek alkalmazásával, a földrajzi tényezőkből kiindulva meghatározhatjuk a geopolitikai szerkezeteket (struktúrákat), és ezáltal egy új többközpontú világgazdaság legfontosabb erőközpontjait is kijelölhetjük. A geopolitikai és civilizációs elméletek megismerésével, valamint a konnektográfiai és geofúziós térképek segítségével kirajzolódnak a 21. századi többközpontú világtérkép legfontosabb erőközpontjai, területei és kapcsolódásai.

4. ábra: A konnektivitási tényezők és a geofúzió

Jelmagyarázat: piros - nagyon sűrű, narancssárga - sűrű, világos narancs - alacsony sűrűségű, citromsárga - ritka sűrűségű

Forrás: saját szerkesztés, 2019.

Konnektivitás tekintetében kiemelkedik négy régió: az észak-amerikai, az európai (nyugat-európai), Kína és Délkelet-Ázsia, valamint az indiai szubkontinens. A vizsgálat bebizonyította a régiók és az országokon belül a globális városi csomópontok jelentőségét. Különösen fontos

a régiók közötti együttműködési kapcsolat és kapcsolódás, amely főként a légi közlekedési összeköttetésnél látszik legjobban, de a szárazföldi közlekedés (autópályák és vasútvonal-hálózatok) esetében is. Amíg az eurázsiai kontinensen és Észak-Amerikában erősebbek a kapcsolatok, addig mind Latin-Amerikában, mind Afrikában, valamint Ausztrália kontinensén csak csomópont- szerűen jelennek meg az erőközpontok (Rio de Janiero, São Paulo, Buenos Aires, Fokváros, Sydney). A földrajzi tagoltságnak is jelentős szerepe van. Amíg az eurázsiai hegységrendszertől északra összefüggő területeket találunk, addig a déli területeken félszigetekkel és szigetekkel (Arab-félsziget, Hindusztáni-félsziget, Délkelet-Ázsia) tagolt területeket, amelyeket főként a vízi és légi összeköttetések kapcsolnak össze.

Ha a konnektivitási tényezők alapján a geopolitikai régiók sűrűségét, továbbá az országokat mint nemzetállami szinteket, valamint a globális városokat és hubokat egyszerre vizsgáljuk a geofúziós módszerrel (azaz a globális városi csomópontokat a nemzetállamok fontosságát és a konnektivitási tényezők alapján létrejött gazdasági erőtereket) egymásra illesztjük, akkor ez alapján meghatározhatjuk e jelen korszaknak geopolitikai/geoökonómiai erőtereit, valamint meghatározhatjuk a legfontosabb geopolitikai játékosokat és szereplőket, és az egyes geopolitikai régiótípusokat. Ezek a saját kutatásaim, amelyeket a fent vázolt saját, geofúziós módszertannal határoztam meg. Fontos hangsúlyozni, hogy a jelenlegi világban az egymásra épülő hierarchikus térrendszereket (globális városok, nemzetállamok, geopolitikai régiók) együttesen kell vizsgálnunk, mert ez alapján tudjuk meghatározni az erőtereket, és ehhez nyújt segítséget a geofúziós módszertan (azaz a konnektivitási tényezők, a nemzetállami szint és a hub csomópontok együttes vizsgálata).

A hatalom Max Weber definíciója szerint az a képesség, amellyel valaki képes rákényszeríteni valaki mást annak megtételére, amit amúgy önmagától nem feltétlen tenne meg. „Minden olyan esetben hatalomról

beszélünk, ha egy társadalmi kapcsolaton belül van rá esély, hogy valaki a saját akaratát az ellenszegülés ellenére is keresztülvigye, függetlenül attól, hogy min alapul ez az esély” (Weber, 1987:77). A nemzetközi kapcsolatokban és geopolitikában ennek értelmében a hatalom alatt azt a képességet értjük, amellyel egy állam rendelkezik egy másik állam viselkedésének megváltoztatásához. A szuperhatalom kifejezést olyan államokra értjük, amelyek gazdasági, katonai és puha hatalmi képességével az egész világon képes érdekeit érvényesíteni, így az egész világ eseményeire képes jelentős hatást gyakorolni. Regionális nagyhatalom kifejezést azokra az államokra használjuk, amelyek gazdasági, katonai és puha (kulturális) hatalmi képességével a földrajzi régiójában képes érdekeit érvényesíteni, és a régió életére képes jelentős hatást gyakorolni.

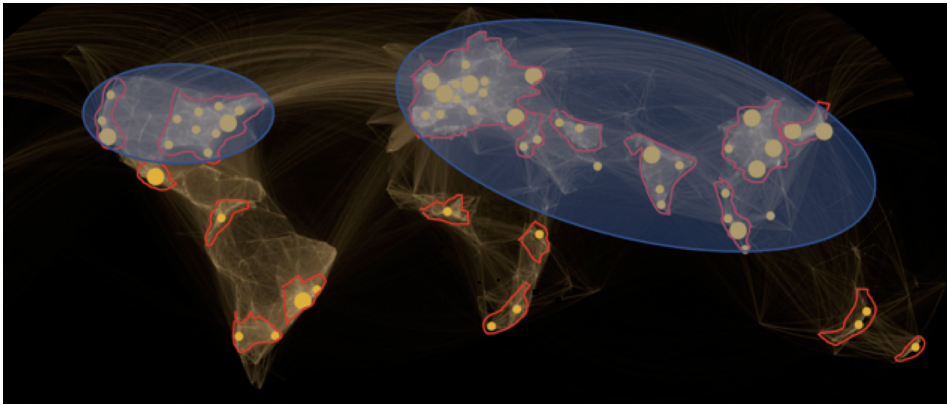
A vizsgálat által megszületett térképek és a korábbi geopolitikai struktúrobeosztás alapján 36 regionális téregységen belül:

- 2 globális (nagy kiterjedésű) geopolitikai erőteret nevesítünk, ezek Amerika és Eurázsia, ezen belül a 2 fő nagyhatalmi geopolitikai vezető állam Kína és az Amerikai Egyesült Államok (ezek egyben a G2-országok).
- A vizsgálatok során 16 regionális hatalmat határoztam meg, ezek: Oroszország, India, Japán, Dél-Korea, Ausztrália, Irán, Szaúd-Arábia, Törökország, Izrael, Németország, Franciaország, Egyesült Királyság, Olaszország, Skandinávia, Brazília, Dél-afrikai Köztársaság.
- A geopolitikai régiók közül (mint regionális erőterek – különösen a közlekedésnek és a kereskedelemnek köszönhetően) kiemelkedő fontosságúak a jövőre nézve a kapurégiók szerepe. A vizsgálatom során 6 jelentős kaputértséget nevesítünk, ezek: Délkelet-Ázsia – ASEAN országai, Közép-Ázsia országai, Perzsa-öböl országai, Dél-Európa, Kelet-Közép-Európa (17+1 kezdeményezéshez csatlakozott országai) és Közép-Amerika.

- 64 globális városi erőközpontot határoztam meg, amelyek egy-egy adott nemzetállam területén találhatóak, és a geopolitikai erőterek fontos részei, csomópontjai. A 64 globális városi csomópont közül Latin-Amerikához 5, Afrikához 3, Ausztráliához 3 tartozik. 12 az észak-amerikai területekhez és 41 az eurázsiai kontinenshez (ezen belül 20 található Ázsiában és 21 található Európában).

A geofúziós módszerrel elért eredmények azt mutatják, hogy geopolitikailag és geoökonómiailag a többközpontú világrendben nemcsak az országok számítanak (amelyek szerepe kiemelkedő), hanem a regionális együttműködésből létrejött térségek és a gazdasági és geostratégiai erőközpontok, globális csomópontok és globális városok, amelyek az összekapcsoltság által új értelmet nyernek. Az alábbi térkép összegzi a globális városok és csomópontok, geopolitikai régiók, hálózatok és geopolitikai erőterek egységes egymásra épülő geofúziós szintézisét.

5. ábra: Geoökonómiai erőterek regionális bontásban

Forrás: saját szerkesztés

Az országok jelentősége a földrajzi és geopolitikai tényezőcsoportok alapján

Ha a nemzetállamok jelentőségét vizsgáljuk, akkor a földrajzi és geopolitikai tényezőcsoportokat vesszük figyelembe. Egy adott ország geopolitikai erejét az alábbi geopolitikai tényezők határozzák meg: a kiterjedés, az elhelyezkedés, a tengerpartok nagysága, a népesség, a GDP és gazdasági fejlettség, a katonai erő, a természetes nyersanyagok, az oktatás és az innováció, a kereskedelemben betöltött szerepkör és az exportált termékek szerkezete (Szapáry Gy., 2017).

Carlos Manuel Mendes Dias 2005-ben írt *Geopolitika* c. könyvében (Dias, C. M. M. 2005) hat tényezőcsoportot különböztet meg, ezek a fizikai tényezők, emberi tényezők, természeti erőforrások, közlekedés-kommunikációs tényezők, technológiai tényezők és a strukturális tényezők. Carlos Manuel tényezőcsoportjait és a tényezőcsoportok összetevőit továbbgondolva a fizikai tényezőket és természeti erőforrásokat (nyersanyagok, ásványkincsek), valamint a technológiai tényezőket és a közlekedési-kommunikációs tényezőket összevonva (konnektivitási tényezők elnevezésével) négy fő geopolitikai tényezőcsoportot lehet körvonalazni. Ezek a (1) **természeti (fizikai) tényezők és erőforrások** (kiterjedés, elhelyezkedés, alakzat, morfológia, földfelszín, növényzet, éghajlat; energia, ásványkincsek és élelmiszer), a (2) **demográfiai és humán tényezők** (lakosságszám, népsűrűség, népesség növekedési indexe, lakosság összetétele, életminőség, nyelvi, oktatási kulturális tényezők), a (3) **strukturális tényezők** (politikai viszonyok, szociális viszonyok, gazdasági szerkezet, katonai erő), valamint a (4) **technológia és konnektivitási tényezők** (technológia, szállítási és hírközlési rendszer, elérhetőség, infrastruktúra, tengeri, szárazföldi és légi közlekedés). Ahhoz, hogy meghatározzuk az egyes országok geopolitikai helyzetét és ezáltal a geopolitikai szerkezeteket vagy struktúrákat, mind a négy tényezőcsoportot együttesen kell értékelnünk. Egyaránt számít az országok alakja, formája, nagysága, területi dimenziója, elhelyezkedése, morfológiája,

éghajlata, természeti erőforrásai, a közlekedésük és összeköttetésük, tudományos-technológiai fejlettségük, innovációjuk, a politikai, gazdasági, szociális viszonyaik, a katonai erejük, kulturális, tudományos és intellektuális jellegük.

A 4 fő tényezőcsoport alapján (természeti, társadalmi, gazdasági és technológiai) határoztam meg az egyes országok relatív jelentőségét és súlyát 100 indikátor alapján. Mind a négy tényezőcsoport fontosságát figyelembe véve egy „olimpiai éremtáblázathoz” hasonló rendszerben került összehasonlításra az adott indikátor első tíz helyezettje, 10-től 1-ig való pontozási szisztéma szerint, ahol az első helyen végzett ország 10 pontot, a második 9 pontot, a harmadik helyen végző 8 pontot kapott egészen a tizedik helyen végző ország egy pontjával. Így témakörönként és összesítve született meg az eredmény. Az összességében 100 indikátor megoszlása: 15 természeti, 15 társadalmi, 35 gazdasági, illetve 35 technológiai kritérium alapján.

A kapott eredmények bizonyítják, hogy a globális világ két legfontosabb szereplője ma Kína (533 pont) és az Egyesült Államok (522 pont), a két ország ugyanis toronymagas, 500 pont feletti eredményt ért el a rangsorban. A második csoport tagjai Japán (290 pont), Németország (268 pont) – 250 fölötti értékkel –, Egyesült Királyság (221 pont), Singapúr (208), Dél-Korea (181) és Franciaország (165) – 150 pont fölötti eredménnyel –, míg India (142) és Oroszország (114) csak a 9. és 10. pozíciót foglalják el a kiválasztott rangsorok alapján. A további sorrend Svédország, Kanada, Finnország, Brazília, Indonézia, Spanyolország, Olaszország, Szaúd-Arábia, Izrael, Törökország, Irán.

A természeti tényezők (méret, kiterjedés, ásványkincsek, élelmiszer-termelés, megújuló energiák aránya, ritkaföldfémek stb.) alapján az országok sorrendje pontok szerint: Kína (65), Egyesült Államok (64), Oroszország (37), India (33), Franciaország (23) és Németország (19) lett. Demográfiai és humán tényezők (többek között a lakosságszám,

népsűrűség, egészségügyi fejlettség, életkor, népességszám-növekedés, kultúra és olvasottság, jóléti indexek, oktatásba legtöbbit fektetett országok, legjobb egyetemek, legiskolázottabb országok, kreativitásindex stb.) alapján az Egyesült Államok végzett az első helyen, a második Japán, a harmadik helyen Kína szerepel. Az első három helyet követi Szingapúr, az Egyesült Királyság, Franciaország, Németország és Dél-Korea. A strukturális tényezők (egy főre eső GDP, nominális GDP, növekedés, pénzügyi központok, gazdasági komplexitás, katonai kiadások, katonai erő, befektetések, közszolgáltatások minősége, versenyképesség stb.) témakörében a pontszámok szerint az alábbi eredmény született: az Egyesült Államok (226), Kína (218), Németország (132), Japán (124), Egyesült Királyság (94), India (61), Franciaország (59), Dél-Korea (48) és Oroszország (30) alkotják az első tíz helyezést.

A technológiai és konnektivitási tényezők alapján (K+F kiadások, infrastruktúra fejlettsége, technológiai fejlettség, fenntarthatóság, robotika, mesterséges intelligencia, legnagyobb technológiai cégek, útkutatás, konnektivitási index, nanotechnológia, 5G-szabadalmak, digitális adaptáció stb.) született eredmények rangsoraként érdekes és új eredmény született. Az összesített pontszámok alapján az első helyen Kína (233 pont), a második helyen az Egyesült Államok (207), a harmadik helyen pedig Japán (143) található. A további sorrend Dél-Korea (126), Egyesült Királyság (117), Németország (106), Szingapúr (95), Franciaország (70), India (48) és Oroszország (47).

Míg az Egyesült Államok többek között nominális GDP, import, vállalkozások, pénzügyi központok, katonai kiadások, technológiai cégek, AI-specialisták, illetve nanotechnológiai szabadalmakat illetően is első helyet tölt be, addig Kína a vezető exportőr a világban – többek között a komputerexportot illetően is –, a legtöbb unikornis cég házigazdája, a legnagyobb K+F kiadásokat vállaló ország. A legnagyobb kikötő birtoklója, az egészségügyben különböző technológiákat leginkább fejlesztő szereplő, a mesterséges intelligencia szerinti legfejlettebb állam,

a legtöbb 5G-szabadalom létrehozója, illetve a megújuló energiába legtöbbet fektető ország. Technológiai kritériumok esetén különösen fontos megemlíteni Szingapúr és Dél-Korea jelenlétét: Szingapúr első helyezést ért el a legjobb repülőterek és okosvárosok tényezői alapján, de különösen hatékony a kormányzata, illetve a világ legversenyképesebb gazdasága is egyben. Dél-Korea jól teljesített az innovációs és technológiai indexben, ahogy jelentős high-tech exportőr és 5G-szabadalom létrehozó is.

Az indikátorok alapján kirajzolódnak egyes országok erősségei és gyengeségei: Európán belül gazdasági (nominális GDP, vásárlóerő-paritás, import, export, gazdasági komplexitás, infrastruktúra, befektetők bizalma) viszonylatban Németország erőteljes dominanciát mutat, számos társadalmi kritériumot illetően azonban a skandináv országok teljesítenek jól: Norvégia gazdasága a leginkább inkluzív, Finnországban a legjobb minőségű a közszolgáltatás, Finnország és Norvégia a legkevésbé sebezhető országok, illetve Dániában a legfejlettebb az e-kormányzás. Ami a közel-keleti régiót illeti, Szaúd-Arábia az egyik legnagyobb kőolajtermelő is, Abu Dhabiban a legmagasabb az egy főre jutó GDP, Katarban a legerősebb a vásárlóerő-paritás, illetve az Egyesült Arab Emírátsok lakói birtokolják a legerősebb útleveleket. Ahogy az eredmények mutatják, nagy különbség van az egyes csoportok között az első tíz hely tekintetében, és olyan országok is fontosak, mint például Brazília, Mexikó, Törökország, Indonézia, Izrael, hiszen ezen országok egyaránt jelen vannak a világ fontos gazdaságai között.

22.4. Hosszú távú, fenntartható és eurázsiai jövőkép

A 21. században egy összetartó Eurázsia kulcsfontossággal bír majd az új világrendben. Eurázsia elnevezés eredetileg természetföldrajzi, geológiai kifejezés, ami alatt az Európa és Ázsia által alkotott kontinenst értjük. A földtörténeti (geológiai) háttérével kapcsolatosan azt érdemes

kiemelni, hogy Eurázsia önálló kontinenssé vált mintegy 400 millió évvel ezelőtt. Eurázsia megközelítőleg 55 millió km² kiterjedésű, ami Földünk felszínének 36,2%-át jelenti. A területen él a világ lakosságának bő kétharmada, több mint 5 milliárd fő. Lemeztektonikai értelemben Eurázsia nem csupán Európa és Ázsia szárazföldi területeit jelenti, hanem az Eurázsiai-lemezt, mely a Föld litoszféráját alkotó 7 nagy kéreglemez egyike, ami az Atlanti-óceán északi részének keleti fele alatt, de többek között a Jeges-tenger vagy a Japán-tenger alatt is található. Az Eurázsia-kéreglemez a legnagyobb összefüggő terület Földünkön. A geológiai Új időkben pedig, amikor délről a kisebb kőzetlemez (arab, indiai kőzetlemez) Euráziához kapcsolódott, létrejött a leg-hosszabb kelet–nyugat irányú hegységrendszerünk a Pireneusoktól a Himalájáig, melyet szintén Eurázsiai-hegységrendszernek nevezünk.

22.4.1. Eurázsia - 9000 km hosszúságú összefüggő természetföldrajzi egység

A legutolsó jégkorszak után kialakult jelenlegi földrajzi térképünkön pedig, ha megnézzük azt az összefüggő sávot, amely az északi szélesség 40–50 foka között található a Kárpát-medencétől egészen a Csendes-óceánig, akkor azt tapasztaljuk, hogy egy összefüggő, több mint 9000 km-en keresztül úgynevezett sztyeppe övezet található. Ezen a területen mintegy 20–24 millió km² geológiai és természet-földrajzilag homogén terület, ezért átjárható volt, és egyben a legfontosabb közlekedési útvonal – az ún. „Pusztá” útvonal (Grandpierre, 2019), amely nagy területű, termékeny talajú, folyamközökkel rendelkezik, és mérsékelt, valamint szubtrópusi övben fekszik. Ez pedig évezredes kapcsolatot jelentett az ősi Selyemút folyamatos kelet–nyugati irányú forgalmához.

Az ősi Selyemút „fő útja” a sztyeppén vezetett Kína és a Kárpát-medence között. Grandpierre Attila (2019) kutatásai alapján az ősi Selyemút fő útvonalának egyik pólusát a Kárpát-medence, a másikat Kína adta.

Ez az ősi Selyemút volt a színhelye az akkori korszakok legfontosabb innovációinak és technológiáinak, a fejlett mezőgazdaságnak, öntözéses földművelésnek, fémművességnek, fazekasságnak. Az ősi Selyemút a korabeli filozófia főútja is volt. A Kárpát-medencétől a Csendes-óceánig egy ősi, természetes világnézet uralkodott. Történelmi szempontok alapján időben 4 nagy Selyemút korszakról beszélhetünk, amelyekről Grandpierre Attila *Az ősi Magyarország a Kárpát-medence és a Selyemút népeinek felemelkedése* c. művében ír: Egy 40 000 éves őskőkori Selyemút, egy 7000 éves őskori Selyemút egy i. e. 2. században létrejött ókori és középkori Selyemút egészen a 17. századig, és az Új Selyemút a 21. században (Grandpierre, 2019).

Kína 2007-től „ökológiai” civilizációt épít, ez az organikus gondolkodás, az ősi kínai filozófia és egyben az eurázsiai ősműveltség 21. századi folytatása. Az Új Selyemút építése még nagyobb előnyöket biztosítana a Selyemút körzetében lakó népeknek. „Ez vezethet Eurázsia felemelkedéséhez. Az ökológiai civilizáció akkor válhat hatékonyabbá a modern civilizációnál, ha megteremti a tudományos alapját a helyi adottságra építve, sajátos műveltséget képezve. Ahogy a reneszánsz idején az ókori görög tudás felélesztése tette lehetővé Európa világelsőségét, úgy az őskori Eurázsia még magasabb minőségű tudásrendszerhez és erkölcsiséghez való visszatérése lehet a legfontosabb kulcs”, amely egy új geocivilizációt jelenthet. A Selyemút népeinek ősi világlátása, ősi tudása, filozófiája, bölcséleti rendszere, vallása, népzeneje, népmeséje, közös hagyománya ökológiai értékrendet hordoz, az ősi magas műveltség teljesebb felfedezése pedig elősegítheti a térség népeinek kulturális, társadalmi fellendülését, egy új reneszánsz beköszöntését.

22.4.2. A világgazdaság változó súlypontja - a gravitációs centrum kelet felé mozdul el

Danny Quah a London School of Economy and Political Science, valamint a szingapúri National University of Singapore – Lee Kuan Yew Public School dékánja 2011-ben megjelent „The Global Economy’s Shifting Centre of Gravity” c. cikkében a világgazdaság súlypontjának változását modellezi a földfelszínen ábrázolva, a gazdasági aktivitás helyszíneinek átlagai alapján. Számításaihoz a Föld összes megtermelt bruttó hazai termékeinek (GDP) összértékét, a világ egymillió lakos fölötti városi agglomerációit és vidéki gócpontjait azonosította és használta fel. Az így végzett számításai alapján 1980-ban a világgazdaság gócpontja az Atlanti-óceán közepén helyezkedett el, az Izmirrel és Minszkkal egybeeső hosszúsági vonalon. Az összesen közel 700 vizsgált helyszín gazdasági teljesítményét megbecsülve a szerző arra az eredményre jutott, hogy 2020-ra a súlypont Kínában fog elhelyezkedni. A változás mértéke a Föld felszínén szemlélve az 1980-as állapotokhoz képest 9,300 kilométeres eltolódást jelentene. Ez a változás jól tükrözi Kelet-Ázsia és Kína gazdasági növekedését, az eltolódás fő okát. Ebből kifolyólag a világgazdaságot és a világ vezetését érintő kérdésekben a múlt század fejlett és gazdag országainak nyitnia kell kelet felé. Ezen kívül valószínűsíthető, hogy sok eddigi globális kérdés továbbra is meghatározó lesz a 21. században, mint például a világgazdaság további növekedésének biztosítása, azonban más kérdésekben változás várható, legyen az a politikai befolyás vagy a katonai beavatkozás problémaköre (Quah, 2011).

A 19. században a világ európaivá vált, a 20.-ban amerikanizálódott és most, a 21.-ben visszafordíthatatlanul ázsiaivá válik (Khanna, 2019). Valójában egy multicivilizációs rendről van szó, ami ötmilliárd embert köt össze kereskedelmen, pénzügyeken és infrastrukturális hálózatokon keresztül, amelyek együtt a globális GDP 40%-át adják. Kína nem az egyedüli vezető lesz ebben a rendszerben, ugyanis Ázsia ahhoz a stabil

multipoláris rendszerhez tér vissza, amely már jóval az európai gyarmatosítás és az amerikai dominancia előtt létezett, ennek megfelelően pedig India és Délkelet-Ázsia is jelentős gazdasági és stratégiai központtá válik. Ázsia erősödése pedig átalakítja az üzleti és kulturális életet Észak-Amerikában és Európában, Dél-Amerikában és Afrikában. Ha azonban hozzátesszük azt, hogy ebben az új, többközpontú világrendben a két legfontosabb jelszó az összekapcsoltság (connectivity) és a komplexitás (complexity), valamint a két legerősebb globális kereskedelmi térség Európa és Ázsia, akkor azt mondhatjuk, hogy az összekapcsoltság tekintetében már nemcsak Ázsia, hanem Eurázsia évszázadáról beszélhetünk.

Zhouying Jin, a kínai Társadalomtudományi Akadémia, Technológiai Innováció és Stratégiai Tanulmányok Központjának igazgatója 2018-ban megjelent *The Future of Humanity* c. könyvében arról ír, hogy az ún. kemény és puha technológia ugyanúgy egészíti ki egymást, ahogy a kínai filozófiában és gondolkodásban a yin és yang elve. A globális civilizáció legfontosabb célkitűzése a fenntartható fejlődésre és növekedésre való áttérés, a zöld technológiák, a mesterséges intelligencia és a fejlett gyártási technológiák alkalmazásával. Ebből születhet meg a nagyság civilizációja, amelynek alapja a kínai ökológiai civilizációs gondolkodásmód.

22.4.3. Övezet és Út - Eurázsia legfontosabb programja

Gazdasági, geostratégiai és geopolitikai szempontból a 21. századi Eurázsia megteremtésében a legfontosabb Kína hosszú távú fejlesztési terve: az Övezet és Út kezdeményezés (BRI), más néven Új Selyemút program, melyet Xi Jinping kínai elnök 2013-ban Kazahsztánban, az asztanai egyetemen hirdetett meg 2013 szeptemberében. Az Övezet és Út kezdeményezés legfontosabb célkitűzése, hogy a világgazdaság tengelyét ismét áthelyezze az óceánoktól a szárazföldre, valamint helyreállítsa és

újjaépítse Eurázsia egykori gazdasági, politikai és kulturális szerepét. A hosszú távú program valójában egy komplex hálózatként értelmezhető, amely időben és térben rugalmasan bővíthető. Állami, gazdasági intézmények és városok összefogása, egy együttműködésen alapuló békés felemelkedés, és win-win kapcsolatok hálózata. Az Új Selyemút köti össze azokat a szereplőket, amelyek a globalizáció új szakaszát alkotják: ez a világ GDP-jének mintegy 40 százalékát, a Föld lakosságának 70 százalékát jelenti. Az Övezet és Út (BRI) egyben jelent infrastrukturális összekapcsolódást, politikai koordinációt, a kereskedelem akadálymentesítését, pénzügyi integrációt, valamint a humán szféra erősítését. Az Övezet és Út kezdeményezéshez a meghirdetéskor 64 ország csatlakozott, 2019 tavaszáig a világ 125 országa, 29 nemzetközi intézménye, összesen 170 megállapodást írt alá és kezdett megvalósítani 1000 milliárd USD értékben.

Az Övezet és Út program 6 pontban így foglalható össze: (i) Egy: koncepció és kezdeményezés. (ii) Kettő: szárny – a szárazföldi és tengeri útvonal, azaz a Selyemút Gazdasági Övezet és a 21. századi Tengeri Selyemút. (iii) A „három elv”: mindenki érdekében mindenki által mindenki számára épül. (iv) Négy: kulcsszó: makro szinten – konnektivitás, stratégiai szinergia – kapacitásnövelés, együttműködési szinten – a piacok közös fejlesztése; működtetési szinten – üzleti vezetés, piaci műveletek, kormányzati szolgálat és nemzetközi szabványok. (v) Öt irány, amely a konnektivitás öt fő célja is egyben – a politika, infrastruktúra, kereskedelem, pénzügy és az emberek közötti kapcsolatok összekapcsolása, mindez pedig (vi) hat gazdasági folyosón keresztül valósul meg.

Az Övezet és Út kezdeményezés a 21. század legfontosabb geostratégiai programja, és egyben a világtörténelem legnagyobb beruházása is. Tengeri útvonalak és szárazföldi gazdasági folyosók összefüggő hálózata. A szárazföldi gazdasági folyosókban belül is legfontosabb az „Új eurázsiai földhíd” gazdasági folyosó, amely 108 várost köt össze. Egy év alatt 14 000 vonat közlekedik Kína és Európa legfontosabb városai között, több mint 1,1 millió tonna konténer áru szállításával. Eddig több

mint 600 projekt valósult meg a terv meghirdetése óta, 41 csővezeték, 203 híd és autópálya-fejlesztés, 199 erőmű, új vasútvonalak épülnek és 2019. év elején Európában 12 új kikötőfejlesztés indult el. Az Övezet és Út kezdeményezéshez szárazföldi (3 fő útvonal) és tengeri (3 fő útvonal) útvonalakon és 6 fő fejlesztési övezet csatlakozik.

Az Övezet és Út mentén geopolitikailag megállapítható, hogy kialakuljon egy új eurázsiai erőter. Sőt az útvonal mentén lévő országoknak mindez egyedülálló, soha korábban nem létező infrastrukturális fejlődési lehetőségeket teremt. Ázsia e hatalmas infrastrukturális fejlesztéséhez pénzügyi alapot főleg a Kína kezdeményezésével megalakult Ázsiai Infrastrukturális Befektetési Bank (Asian Infrastructure Investment Bank – AIIB) biztosítja, amely 2016 januárjában kezdte meg tényleges tevékenységét. Jelenleg 77 tagja van már, s hazánk 2017. június 26-tól lett az AIIB tagja (Bernek, 2018).

Az Övezet és Út kezdeményezéshez kapcsolódóan is számos – egymással nem összhangban álló – adat szerepel mind a beruházás számát, mind pedig a mértékét tekintve. Eddig több mint 1000 Mrd USD-beruházás, több mint 250 000 újonnan létrehozott munkahely, közel 600 infrastrukturális beruházási projekt, energiaközpontok, erőművek, vasútvonalak, utak, csővezetékek sokasága jellemzi.

Az elmúlt évtizedben is számottevő beruházás zajlott. Kína tudatos tervezése és gondolkodása és a Selyemúton is túlmutató, immár 21. századi új globális Selyemút térképe az egész világot átszövi a 2000-es évek eleje óta.

6. ábra: Az Egy Övezet, Egy Út útvonalai és gazdasági folyosói 2018-ban

Forrás: Bernek Ágnes (2018). Közép- és Kelet-Európa a 21. század geopolitikai/geoökonómiai stratégiáiban. Budapest, Akadémiai Kiadó

7. ábra: Az Övezet és Út kezdeményezés (Új Selyemút) útvonalai

Forrás: A Világbank térképe alapján, saját szerkesztés, készítette: Csizmadia Norbert és Csizmadia Ármán, 2020, World Bank Group - Belt and Road Initiative, New Silk Roads, 2019. (Belt and Road Economics)

22.4.4. Övezet és Út program jövője - digitalizáció és fenntarthatóság

A BRI fejlődésével az elmúlt évek során tovább bővült Kína globális projektje. A BRI szerves részét képezi már a Digitális-, Zöld-, Arany- és Sarkkörü Selyemút is. A kezdeményezés a latin-amerikai országokra és Afrikára történő kiterjesztése révén egyre inkább a megaregionális integrációk motorja lesz. A nemzetközi közösség részéről gyakran merül fel kritika az „Övezet és Út” kezdeményezés fenntarthatóságát, környezettudatosságát, átláthatóságát és nyitottságát illetően. Ennek megfelelően a 2019-es „Övezet és Út” pekingi fórumon Xi Jinping kínai elnök egy magas minőségre törekvő, nyitott, zöld, tiszta, átlátható és befogadó BRI kialakítását hirdette meg. Kína nagy jelentőséget tulajdonít az innovációs fejlesztéseknek, a mesterséges intelligencia (AI) valamint a tudományos és technológiai fejlesztéseknek (K&F), az ipar optimalizálásának és korszerűsítésnek, ahogyan a termelékenység növelésének is. Szükség van továbbá a pénzügyi szektor magas minőségű fejlesztésére is, különös tekintettel a pénzügyi szolgáltatások fejlesztésére és a pénzügyi kockázatok megelőzésére.

2017-ben az Övezet és Út Nemzetközi Együttműködési Fórumon nemzetközi koalíció megalapítását kezdeményezte, amely a BRI zöld fejlesztését tűzte ki célul (Zöld Selyemút). A zöld fejlesztésnek a ciklikus és fenntartható fejlesztést és az alacsony szén-dioxid-kibocsátást kell figyelembe vennie. Xi elnök továbbá egy, az ökológiára és környezetvédelemre koncentráló adatszolgáltatási platform elindítását is javasolta (Xi, 2017). Az infrastrukturális és szállítási együttműködés megkönnyíti a kereskedelem élénkülését a BRI-országok között, amely nemcsak gazdasági kapcsolatok, hanem a fogyasztók szempontjánál is előnyös. Az új vagy felújított kereskedelmi útvonalaknak köszönhetően a fogyasztók számára bővül az elérhető termékek és szolgáltatások köre, illetve egyre több munkahely válik hozzáférhetővé a javuló konnektivitás miatt.